

УДК 633.12:551.585

Костюкевич Т. К., кандидат географічних наук, асистент кафедри агрометеорології та агроєкології

Шапорєва О. І., студентка

Одеський державний екологічний університет

e-mail: kostyukevich1604@i.ua

ОЦІНКА УМОВ ТЕПЛОЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ПОСІВІВ ГРЕЧКИ В ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ НА ПРИКЛАДІ СТАНЦІЇ ЛИПОВЕЦЬ

Гречка – одна із найбільш цінних сільськогосподарських культур, вона є добрим попередником для багатьох сільськогосподарських культур. Вона теплолюбна і вимоглива до температурного режиму культури. Насіння її починає проростати лише при температурі 7–8 °С, проте розвиток проростків йде краще при температурі 15–30 °С. Сходи гречки дуже чутливі до заморозків і пошкоджуються при температурі повітря від -2 до -3 °С, при -4 °С рослини гинуть. Одна із причин нестійких урожаїв гречки – спекотна і суха погода у період цвітіння.

В роботі проводиться оцінка умов теплозабезпечення посівів гречки в районі станції Липовець за період 1999–2018 рр. Аналіз умов проводиться за міжфазними періодами і сполученими метеорологічними і агрометеорологічними даними, які відповідають цим періодам. Вплив термічного фактору аналізувалося шляхом осереднення температури повітря за період і сумами активних і ефективних температур.

Сіють гречку в районі станції Липовець в середньому у другій декаді травня (13 травня), сходи в середньому з'являються через 11 днів (24 травня). Сума активних температур за період сівба-сходи становить 194 °С, ефективних 101 °С. Середня температура повітря 16,7 °С.

Дата появи суцвіть в середньому припадає на 9 червня. Загалом період сходи-поява суцвіть триває 16 днів. Сума активних температур

283,6 °С. Сума ефективних 155,6 °С. Середня температура повітря 17,7 °С.

Оптимальна температура в період цвітіння - плодоутворення 17–25 °С, при 30 °С погіршується запилення і відмирають зав'язі. Відносна вологість повітря повинна бути не менше 50%. У цей період гречка пред'являє високі вимоги до освітлення.

Період появи суцвіть- цвітіння гречки в середньому триває 10 днів. Дата цвітіння припадає на 19 червня. Сума активних температур за період становить 189 °С. Сума ефективних 109 °С. Середня температура повітря становить 18,9 °С.

Період від цвітіння до досягання триває 51 день, при середній температурі повітря 20,6 °С. Сума активних температур за період дорівнює 1049 °С, ефективних 641 °С

Загалом період вегетації гречки триває 88 діб. Сума активних температур за весь період дорівнює 1716 °С, ефективних 1006 °С. Середня температура повітря 18,5 °С.

В результаті детального дослідження бачимо, що умови теплозабезпечення гречки в Вінницькій області в районі станції Липовець відповідають біологічним потребам культури для вирощування та отримання стійких та сталих врожаїв. Але рівень врожайності останніх років свідчить про недотримання умов вирощування.

УДК 635.656:551.585

Костюкевич Т. К., кандидат географічних наук, асистент кафедри агрометеорології та агроєкології

Шевченко Д. В., студентка

Одеський державний екологічний університет

e-mail: kostyukevich1604@i.ua

ОЦІНКА УМОВ ВОЛОГОЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ПОСІВІВ ГОРОХУ В ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ В РАЙОНІ СТАНЦІЇ ХМІЛЬНИК

Горох – основна зернобобова культура в нашій країні, яка має різноманітне використання: продовольче, кормове, сидераційне. Високий вміст білка, різноманітність використання, позитивний вплив на родючість ґрунту, доцільність посіву як парозаймаючої, проміжної, післяукісної культури, можливість вирощування в різних регіонах зумовлюють вагоме народногосподарське значення гороху.

Горох відноситься до вологолюбних культур. Найбільшу потребу у зволоженні горох відчуває в період від фази утворення суцвіть до цвітіння. Так як основна маса коренів гороху знаходиться в півметровому шарі ґрунту, факторами зволо-

ження є опади і запаси продуктивної вологи у верхніх шарах ґрунту.

В роботі проводиться оцінка умов вологозабезпеченості посівів гороху в Вінницькій області в районі станції Хмільник за період 1999–2018 рр. В середньому горох в районі станції Хмільник сіють у першій декаді квітня (7 квітня). Сходи в середньому з'являються через 15 днів (22 квітня). Запаси продуктивної вологи в шарі ґрунту 0–50 см під час сівби становили 88 мм, що становить 77% від найменшої вологоємності. У середньому за період сівба-сходи сума опадів становить 25 мм. Дата появи суцвіть в середньому припадає на

21 травня. Тривалість періоду сходи - поява суцвіть в середньому становить 29 днів. Запаси продуктивної вологи в шарі ґрунту 0–50 см за період сходи – поява суцвіть становили 153 мм, що становить 70% від найменшої вологості. У середньому за період сума опадів становить 41 мм.

Період від появи суцвіть до початку цвітіння (2 червня) в середньому триває 12 днів. Запаси продуктивної вологи в шарі ґрунту 0–50 см в цей період – 76 мм, що становить 67% від найменшої вологості. У середньому за період сума опадів складала 33–мм.

Дозрівання гороху відбувається в першій декаді липня (7 липня). Запаси продуктивної во-

логи в шарі ґрунту 0–50 см в період цвітіння - дозрівання становили 63 мм, що становить 55% від найменшої вологості. У середньому за період сума опадів становить 99 мм.

В цілому період вегетації триває 91 день. Сума опадів за період - 198 мм. Оцінка вологозабезпеченості посівів гороху за період вегетації становила 63%.

В результаті детального дослідження бачимо, що в цілому в районі станції Хмільник Вінницької області складаються відносно добрі умови щодо вологозабезпеченості посівів гороху. Для отримання стійких та сталих врожаїв в окремі сухі роки необхідно додатково використовувати меліоративні заходи.

УДК 631.52.53.01

Кочерга В. Я¹, науковий співробітник

Харченко М. Ю², студентка

¹Устимівська дослідна станція рослинництва Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН України

²Полтавський державний аграрний університет

e-mail: udsr@ukr.net

ОЦІНКА ВИХІДНОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ СЕЛЕКЦІЇ РАЙГРАСУ ВИСОКОГО (*ARRHENATHERUM ELATIUS* L.)

Райграс високий (*Arrhenatherum elatius* L.) – багаторічний нещільно кущовий верховий злак яркого типу розвитку, висотою до 200 см, ранньостиглий. Відзначається високою здатністю до кущіння. Це один із скоростиглих багаторічних злаків. Його фаза цвітіння в зоні Лісостепу починається наприкінці травня, насіння дозріває наприкінці червня – на початку липня. Ця культура належить до верхових злаків, у яких генеративні й подовжені вегетативні пагони з великою кількістю листків утворюють більше кормової маси при сінокошному використанні. Дає 2–3 укоси. Найбільший урожай насіння можна отримати в перші два роки використання.

Колекція райграсу високого Устимівської дослідної станції рослинництва Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва представлена 14 зразками. Впродовж 2020–2022 рр. проводилось детальне вивчення 9 колекційних зразків походженням із Польщі. Метою досліджень було вивчення зразків на здатність до формування високої і стабільної урожайності зеленої маси та насіння в умовах центральної частини Лівобережної України для подальшого їх використання у селекції. Закладка дослідів, фенологічні спостереження, відбір проб, обліки урожаю виконувались згідно загальноприйнятих методик. Фенологічні спостереження за ростом і розвитком рослин райграсу багаторічного проводились впродовж вегетацій-

ного періоду. Облік кормової продуктивності за сінокошного використання проводили у фазі колосіння – початку цвітіння.

Погодні умови, що склалися впродовж періоду проведення досліджень дозволили об'єктивно оцінити вплив кліматичних факторів на рівень прояву господарсько-цінних ознак зразків райграсу високого.

За результатами трьохрічного вивчення колекційних зразків райграсу за морфологічними та господарсько-цінними ознаками були виділені перспективні зразки, такі що можуть бути використані як вихідний матеріал в селекції сортів за ознаками:

- висока урожайність зеленої маси та сіна: 'Piaski' (UDS00006, Польща);
- високорослість: 'LutolMokry' (UDS00008, Польща), 'Glojsce' (UDS00003, Польща), 'Riwnicei' (UDS00004, Польща);
- добре відростання після укосу – 'Glojsce' (UDS00003, Польща), 'Riwnicei' (UDS00004, Польща);
- висока урожайність насіння: 'Riwnicei' (UDS00004, Польща).

Дані зразки рекомендуються для пасовищно-сінокошного використання, а також для використання в селекції. Встановлено, що насінництво райграсу високого в Україні доцільно зосередити на заході України.